

ובחרת בחיים

גיליון שבועי במשנת מרן האור החיים הק' זיע"א

באור החיים תולדות רבנו הק'

פרק שביעי: רבינו בסאל פולמוס החגבים ("אל זרד")

וראה זה פלא:

"וגדול הנס האחרון שעשה ה', שתמיד דבר רגיל היה לבא מין זה לב' או לג' שנים, ולא אחר טפי מד', ומשעה שפרסמתי איסורם וחכמי העיר הטו אזנם ואסרום מאותה שנה לא נראו עוד במערב למעלה מעשרים שנה".

היה בכך גילוי אומץ רב בכח הפסיקה של רבינו. אף שעוד היה צעיר לימים, כבן עשרים וחמש שנים בלבד, והנה הוא בא לאסור על בני ארצו דבר שדורות נהגו בו היתר, ובפרט שמרוקו מלאה היתה בגדולי עולם קשישים ממנו לימים.

אמנם כן, רוב רבני מרוקו לא קיבלו את פסקו של רבינו, ואיסור החגבים לא פשט בכל ארץ המערב. היו בהם גם כאלו שיצאו להגן בכל עוז על מנהג אבותיהם שבידיהם. ראש וראשון להם היה ידידו וידיד אביו של רבינו, הגה"ק רבי כליפא ׳ מלכא זי"ע. הוא כתב קונטרס שלם ושמו "רך וטוב" כנגד דעת רבינו, אבל מתוך יראת כבוד עצומה, וזאת על אף שהוא היה מבוגר מרבינו בשנים. גם גדולי תורה נוספים ממרוקו, יצאו כנגד איסור החגבים של רבינו, והשיגו על דבריו.

עוסק בצרכי ציבור

בשנים ההם העמים רבינו על עצמו גם את העיסוק בצרכי צדקה, ובפרט בפרנסתם של תלמידי חכמים עניים.

וכך יספר רבינו בעצמו:

"...נוסף על צרכי צבור ומשא הנצרכים, לא לחלק בלבד אלא לגבות ולספות ולחלק, ולהצטר במצומצמות, צריכים ראיה שכלית, לזון נפש אדונים צדיקים וטובים".

הדים לעיסוקו במלאכת הצדקה מוצאים אנו בין בתרי ספריו. כך למשל כתב:

"בזמננו בעוונותינו נתמעטו הנותנים וכמעט כל בני העיר עניים, והגם דאיכא קופה אינו מספיק לכל עני אפילו לסעודת שבת, ולא היה בימיהם מה שאנו רואין בעינינו בעוונות שכלתה פרוטה מן הכיס ורבו העניים ואין כח ביד הגזברים לגבות צורך העניים לרביע פרנסתם..."

פניני אור החיים

ראוי לקבל את דבריו

ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה: (דברים יא כו)

אם אדם, עני ואביון, או אפילו אחד מן השורה, לא עשיר ולא עני, היה בא ואומר: איזו הנאה יש לעשיר. בית גדול ומשרתים זה הרי הבל, ומטוס פרטי מה זה נותן בכלל וכו' וכו'. היינו חושבים בלבנו, אתה בטוח שזה שום דבר? למה, ניסית את זה?

אך לו היה אומר זאת עשיר מופלג, היינו מקבלים את דבריו אחרת לגמרי. הוא יודע. והנה הוא אומר כך וכך. בתחילת הפרשה, כשמשוה רבינו משדל את בני ישראל לבחור בטוב הנצחי, וממעיט בעיניהם את הנאות העולם הזה, הוא אומר להם -

ראה אנכי.

מבאר האור החיים הקדוש: **ראה אנכי**, תראה אותי. כלומר, הביטו עלי, ותבינו שדבריי צודקים.

משה רבינו הכיר היטב את טובות העולם הזה. הוא היה גדול מאוד וגבוה ומלך ועשיר גדול, כמבואר בחז"ל. ומצד שני, גם את העולם העליון הוא הכיר. הוא זה אשר עלה השמימה וירד.

משה רבינו שמכיר ויודע גם את מה שהעולם הזה מסוגל להעניק, וגם את טובות העולם הבא שהוא טעם ממנו, ממנו חייבים לקבל. דבריו חייבים להתקבל על הלבבות. וזו האמירה: **ראה אנכי.**

שמעו ותחי נפשכם

את הברכה אשר תשמעו אל מצות ה' אלהיכם אשר אנכי מצוה אתכם היום: (דברים יא כז)

תוספת המילה 'את' מגיעה ללמדנו דבר מה. והרי ניתן היה לכתוב 'הברכה - אשר תשמעו', כשם שכתוב בהמשך 'הקללה - אם לא תשמעו'.

אומר האור החיים הקדוש, יש כאן תוספת על הברכה.

זה שזוכה לשמוע את דברי התורה, מלבד הברכה שישגי מהליכתו בדרך ה', השמיעה בתורה היא עצמה תענוג נפלא, התורה פשוט מחיה את נפשו, וכמו שהנביא ישעיה אומר 'שמעו ותחי נפשכם'.

אדם שמרגיש את טעם התורה, מסתובב בתחושה שהוא זה שצריך להכיר טובה למי שנתן לו מתנה כה נפלאה, ובוודאי אינו חושב שמגיע לו שכר על כך.

התורה כל כך טובה לו, מתוקה מדבש ונופת צופים, משיבת נפש ומשמחת לב. מה אהבתי תורתך.

זו התוספת 'את' הברכה. מלבד כל מה שיזכה בגלל לימוד התורה, עצם הלימוד מתנה עצומה עבורו.

חזור על תלמודך

שמר ושמעת את כל הדברים האלה אשר אנכי מצוה למען ייטב לך ולבניך אחריו עד עולם כי תעשה הטוב והישר בעיני ה' אלהיך: (דברים יב כח)

'שמור ושמעת'

אדם שומע את דברי התורה, לומד מה עליו לעשות, וכך הוא יודע מה לשמור ולקיים.

לפי זה היה צריך להיות הסדר בפסוק כך: **שמע ושמרת**. תשמע את הדברים, ותשמור ותקיים אותם.

מבאר זאת האור החיים הקדוש: אל יאמר האדם 'אחרי שלמדתי את דיני המצוה, מה יש לי ללמוד שוב. אני כבר יודע את הדברים ועכשיו עלי רק לקיים'.

אין זה נכון. כי **מצוות לימוד התורה היא גם כאשר אתה יודע היטב את הדברים**.

התורה אומרת 'שמור' לאדם שכבר למד, כי אם לא למד אין ניתן לומר לו שישמור. ואף על פי כן ממשיכה התורה ואומרת 'ושמעת'. אתה כבר במצב של 'שמור' ותמשיך הלאה לשמוע.

גם דברים שלמדת ואתה יודע, לעולם יהיו שגורים על פיך, ואינך פטור מלעסוק בהם.

יצר לב האדם

כי יסיתך אחיך בן אמך או בןך או בתך או אשת חיקך או רעך אשר כנפשיך בסתר לאמר נלכה ונעבדה אלהים אחרים אשר לא ידעת אתה ואבתיך: (דברים יג ז)

'כי יסיתך אחיך בן אמך, או בןך או בתך וגו'.

האור החיים הקדוש דורש את כל הפסוק הזה על המסית האמיתי, היצר הרע הבא לפתות אותנו, ועל הדרך להילחם בו ולהכניעו.

אומר האור החיים הקדוש, יש יצר הרע שנמצא עם האדם מיום היוולדו, 'לפתח חטאת רובץ'. מרגע לידתו נמצא בקרבו יצרו הרע המסית אותו לחטוא ולעשות רע. ישמרנו ה'.

אך יש יצר נוסף, שהוא **מביא על עצמו**. זה הרי נורא ואיום, אדם פועל כמו ידיו להוסיף יצר רע על עצמו? איך זה קורה?

שכשאדם עובר עבירה, במעשה העבירה הוא מוליד בתוך עצמו חשק נוסף לעשות רע. כעת יש לו יצר רע במיטון מוגבר, לא רק היצר שהיה קודם, אלא העבירה עצמה מלבה בו כוחות רעים להוסיף ולחטוא. זה מה שמרמזים לנו חז"ל במאמר 'עבירה גוררת עבירה'.

'כיסיתך אחי' - זה החלק שמחובר באדם בטבעו ומתאחה איתו לפני בואו לעולם.

'או בןך או בתך' - זו התולדה של העבירה. מה שהוסיף

המשך בעמוד ג'

ספיר ויהלום פניני מוסר ויראת שמים בפרשה

מפיהם ולא מפי כתבם

לא בכדי רכש הרה"ק ר' צבי הירש מזיטשוב זיע"א את כינויו 'שר בית הזוהר'. בקי היה בנסתרות וידיו רב לו בפנימיות התורה, עד שהיה לבר-סמכא המובהק בדורו בקבלה ובתורת הסוד. אולם לא רק בנסתר יצא לו שמו, אלא אדרבה ידוע היה כגאון מופלא ועילוי מבהיל בחלקה הנגלה של התורה הקדושה, עד שניצבו כל גדולי דורו נפעמים לנוכח התופעה האנושית המבהילה בעוצמתה.

דווקא משום כך היה הדבר לתימה בעיני הגאון ר' יעקב אורנשטיין מלבוש זצ"ל, בעל 'ישועות יעקב', על מה ולמה מכניע הוא עצמו בכפיפות ברך ושפלות של ממש לפני הרבי החוזה מלובלין. בידועו ומכירו את רום מעלת רבנו ואת היקף ועומק ידיעותיו בתורה, תהה על כך באוזניו תחת אחד השיחים.

'מה לכם, במטותא ממעלת תורתכם' פנה אליו בתמיהה, 'לנסוע אל הרבי מלובלין? הלא כל התורה כולה כמונחת בכיסכם, הנכם בקיאים בכל קוצו של י"ד ונהירים בכל שבילי דאורייתא, ומה עוד תוכלו ללמוד בלובלין? וכי אין בנשיעות אלו משום ביטול תורה?'

'ודאי מכיר הגאון את סוגיית (עירובין ת, ב) 'מבוי העשוי כנול' על בוריה' פתח הרבי את פיו בחכמה, 'ביודעי ומכירי קאמינא שכבודו בקי היטב בנבכי סוגיא זו לפרטיה, ברור לו מהי צורת המבוי המדובר ומהם הצדדים להקל או להחמיר'.

'ועל אף זאת, במידה ותשלח קהילה רחוקה פלונית שאלה הלכתית בענין זה' המשיך, 'הלא אין כל ספק כי יטול הרב את צוררו וינדד רגליו עד לאותה עיר, על מנת לראות במו עיניו במה דברים אמורים ולהכריע על סמך ראייה, שהרי אינה דומה שמיעה לראיה'.

'כן הדבר בנוגע אליי' המתיק לסיום, 'אמת שיש בידינו תורה, נביאים וכתובים; ששה סדרים ומדרשי חז"ל, ספר הזוהר"ק וספרי יראים ומוסר. אך האם אסתמך על אותן אותיות שאני רואה בספר? איך אתאפק ולא אסע ללובלין, שם אפשר לראות בחוש ולממש בעין אצל הרב הדומה למלאך את התורה והעבודה, התפילה והשבת?!' (צבי לצדיק עמוד כ).

צייוי מבהיל נאמר בפרשתנו (דברים יג, ה): 'אחרי ה' אלקיכם תלכו ואתו תיראו ואת מצותיו תשמרו ובקלו תשמעו ואתו תעבדו ובו תדבקו'.

אם נתבונן בדברים, תאחזנו רעדה ואף תמיהה רבתי.

'אותו תיראו', ניחא. 'את מצוותיו תשמרו ובקולו תשמעו' ואותו תעבדו' גם מובן בעליל. הלא זו תכלית יידידתנו הנה לעולם, לעשות את רצון הבורא יתברך ולחיות את חיינו באופן שיעלה לנחת רוח תמידית לפניו.

אבל 'בו תדבקו'? אתמהה. כיצד יכול אדם קרוץ מחומר, בן תמותה ומעוט ערך, לדבוק בשכינה הנעלית ומרוממת גבוה מעל גבוה, באלקי השמים והארץ אשר הוא אש אוכלה ולית מחשבה תפיסא ביה כלל?!

התמיהה הזו מובאת כבר בחז"ל (כתובות קיא): 'וכי אפשר לאדם לידבק בשכינה?' ועל כך באה התשובה: 'אלא, כל המשיא בתו לתלמיד חכם, והעושה פרקמטיא לתלמידי חכמים, והמהנה לתלמידי חכמים מנכסיו, מעלה עליו הכתוב כאילו מדבק בשכינה'.

בדרך זו מבאר רבינו האור החיים הקדוש זיע"א את לשון הכתוב: 'ובו תדבקו', ואלו דבריו: 'שידבק בלומדי תורה, שהם מרכבה לשכינה, וכאלו נדבק בו יתברך. וכאן צוה ה' שלא ידבק אלא בקרובי ה' וקדושי'.

אכן, חשוב להבהיר כי גם לעבודה קדושה וחביבה זו של דביקות בצדיקים יש כללים משלה, דרך מסוימת בה יש לצעוד, ועל כך כבר עומדים רבותינו מאורי החסידות.

יש הנוסעים לרבם כדי לשאוב מלוא חפניים תורה, אחרים מכתתים רגליהם ממרחקים על מנת לחזות בעבודת התפילה ויש שעושים זאת במטרה לעמוד בסוד קדושים ולעקוב מקרוב אחר מעשי הצדיק והליכותיו.

כל אלו ראויים ונכונים, אהובים וברורים, אולם לא זו הכוונה ואין זו המטרה בנסיעה לצדיק. המטרה שונה לחלוטין, הרווח הרוחני אחר בתכלית, ועל כך מצאנו דברים כדרכנות בספר הקדוש 'מאור ושמש', וזו לשון קדשו (פרשת יחזק):

'כי הנה שמעתי מפה קדוש איש אלקים בוציא קדישא הקדוש המנוח [הרה"ק ר' מרדכי] אב"ד ור"מ דק"ק נשכין זצ"ל שאמר, שגורש מה שנוסעים אל הצדיקים - יהיה עיקר הכוונה לא כיש מי שנוסעים עבור תפילה, ויש מי שנוסעים עבור תורה, ויש מי שנוסעים עבור שירא מדרגות, לא זה הוא הנסיעה העיקרית. אלא העיקר הנסיעה יהיה רק עבור לבקש השם יתברך, לידע לירא מהשי"ת היראה הרוממות, ולידע כי הוא עיקר ושורשא דכל עלמין. והאיך יוכל לבוא לזה - העיקר הוא על ידי התחברות הצדיקים'.

הנה מסב הרה"ק ה'מאור ושמש' את תשומת לבנו לכך שאפשר להתעלות ולהעפיל למדרגה המרוממת ביותר של יראת הרוממות, להתרומם טפח וטפחיים מעל הווי החולין, בכח הדביקות בצדיק!

פותחים לו שערי שפע

פעם חלה מאד נכד הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זיע"א ונשקפה סכנה לחייו. שיגר החידושי הרי"ם שליח מיוחד לראדזימין, לבקש בשמו מאת הצדיק הרה"ק רבי יעקב אריה מראדזימין זיע"א שיגורר רחמים על נכדו החולה. אף

הוסיף פדיון נפש נכבד בסך חמישה רובל. תוך כך, ציוה על השליח לפרוט את הכסף למטבעות חדשות של נחושת 'עשירות', כדי שכל היד תהיה מלאה. הוסיף הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' ואמר, כי בשמים משתעשעים עם צדיק זה, כמו אבא טוב המשתעשע עם בן יחיד ונותן לו הרבה כסף שישחק בו, כי דרכם של דרדקי שאינם מבינים ערכו ומשמעותו של כסף אבל שמחים לשחק בו. ידע בו בריעו הקדוש כי אינו מכיר בצורת מטבע והוא ישמח במספר גדול של מטבעות אותם אפשר להעניק לעניים רבים. גם כאשר שיגר אליו אגרות עם פדיון היה משתדל לפרוט את הסכום ששלח למטבעות קטנות כי ידע שרבינו אינו מכיר בצורתו של מטבע ועדיף שיבואו לידי מטבעות הרבה...

ולמרות שלא הכיר בצורת מטבע הרי שכאשר התפרסם כפועל ישועות דרש מהמבקשים ברכתו סכומים גדולים לפדיון נפש, את הכספים שעברו תחת ידו הקדושה פויר לצדקה בעוד הוא ובני ביתו ממשכים לחיות בצניעות מפליגה ומוציאים מעות רק לצרכים חיוניים ביותר. אכן כאשר נתקיימה בו ברכתו של רבו הרה"ק הרבי ר' בונם מפרשיסחא זיע"א שיקויים בו מאמר חכמים 'כל המקיים את התורה מעוני סופו לקיימה מעושר' וזכה את משחרי פניו ליתן מעות למרות שלא הכיר בצורתא דזוזא (הסבא קדישא מראדזימין, עמודים רנ-רנא).

ואלו הדברים אשר דבר בקדשו רבינו ה'אור החיים' הקדוש זיע"א בבואו לפרש את דברי הפסוק בפרשת השבוע, פרשת ראה (דברים טו): 'כי יהיה בך אביון מאחד אחיך באחד שעריך בארצך אשר ה' אלהיך נתן לך לא תאמץ את לבבך ולא תקפץ את ידך מאחיד האביון. כי פתח תפתח את ידך לו והעבט תעבטנו די מחסרו אשר יחסר לו', שכאן הבטיחה תורה שהנותן צדקה יזכה שפתחו לו שערי שפע:

"כי פתוח וגו'. צריך לדעת מה נתינת טעם הוא זה ללב אטום. ואולי שנתכוון לומר לו על דרך אומרו (משלי יא כד) 'יש מפזר ונוסף עוד', כי על ידי שפותח הוא ידו פותחים לו שערי שפע, והוא אומר 'כי', פירוש: טעם שאני אומר לך שלא תאמץ וגו', 'כי פתוח', פירוש: אוצר הנעלם אם אתה 'תפתח' את ידך. וגמר אומר 'והעבט' וגו', פירוש: כשאתה פותח את ידך לו אינך עושה אלא הלוואה דווקא, ותיכף ה' ישלם לך בתוספת מרובה, ובזה יש טעם נכון ללבו שלא יתאמץ'.

ויתכן להוסיף על דברי רבינו ולרמז זאת כמין חומר בדברי הספרי (פסיקא קטו, לפי גירסת הנצי"ב): 'ומנין אם פתחת פעם אחת, אתה פותח אפילו מאה פעמים, תלמוד לומר 'כי פתוח תפתח את ידך לו'. ויש לפרש על זה הדרך, כי אדם הפותח את ידו לצדקה הרי שמתרבים נכסיו כהנה וכהנה, בבחינה זו של 'יש מפזר ונוסף עוד', ועל ידי כך הוא מעלה בקודש ופותח עוד מאה פעמים.

האדם על עצמו במעשיו הרעים.

ניתן אל לבנו שמספיק לנו ביצר הרע הטבעי. גם אתו לא פשוט להתמודד. בודאי ובודאי לא נוסף עליו עוד.

כל המרחם מרחמים עליו

**ולא ידבק בידך מאומה מן החכם
למען ישוב ה' מחרון אפו ונתן לך
רחמים ורחמך והרבך כאשר נשבע
לאבתך: (דברים יג יח)**

עיר הנדחת, כל תושביה נהרגים ושללה נשרף.

אחרי דין עיר הנדחת אומרת התורה: 'נתן לך רחמים ורחמך'.

אומר האור החיים הקדוש, כשאדם עושה פעולה כזו, להרוג עיר שלמה על תושביה, הדבר הזה, למרות שהוא נכון והכרחי, מוליד טבע אכזריות בלב האדם.

אי אפשר להילחם, לרדוף ולהרוג מבלי שידבק בלב מידת האכזריות.

ומוסיף האור החיים דבר מרטיט, שהוא שמע מנויים שתפקידם להיות המוציאים-להורג של אלו שקיבלו גזר דין מוות, ואותם-מוציאים להורג סיפור שהם פשוט נהנים להרוג, עד כדי כך.

לפי זה מבאר האור החיים את הפסוק כך:

'נתן לך רחמים' - ה' יתן בלבך את מידת הרחמים, כדי לקנות את הלב מטבע האכזריות שדבק בגלל המלחמה.

ואז, 'ורחמך', ה' ירחם עליך.

כי אין ה' מרחם, אלא לרחמים. כל המרחם - מרחמים עליו.

'יש מפזר ונוסף עוד'

**כי יהיה בך אביון מאחד אחיך באחד
שעריך בארצך אשר ה' אלהיך נתן
לך לא תאמץ את לבבך ולא תקפץ
את ידך מאחיק האביון: כי פתח תפתח
את ידך לו והעבט תעביטנו די מחסרו
אשר יחסר לו: (דברים טו ז-ח)**

'כי יהיה בך אביון וגו', לא תאמץ את לבבך ולא תקפץ את ידך וגו'.

'כי פתוח תפתח את ידך והעבט תעביטנו'.

מלשון הפסוק נראה הדבר כמו סיבה ותוצאה. לא תקפץ את ידך, 'כי' פתוח תפתח. אל תקפץ בגלל שתפתח. האמנם יש כאן סיבה ותוצאה?!

מבאר האור החיים הקדוש:

אכן כך. אם תפתח את ידך, יפתחו לך שערי שפע. הקב"ה אומר לך, אל תקפץ את ידך, אל תקפץ מבלי לתת לעני.

'כי פתוח' אוצר הנעלם יפתח בפניך אם 'תפתח את ידך'.

תן לעני, ומשמים ישלמו לך בתוספת מרובה.

ב' לא י' 'מהחל התרומה לביא בית ה' אכול ושבונו והותר עד לרוב כי ה' ברך את עמו', וכתוב (מלאכי ג י') 'הביאו את כל המעשר אל בית האוצר ויהי טרף בביתי ובחנוני נא בזאת אמר ה' צבאות אם לא אפתח לכם ארובות השמים והריקותי עליכם ברכה עד בלי די'.

ומובא ב'נועם אלימלך' (הוספות ליקוטי שושנה) על הפסוק (תהלים מ י') 'בשרתי צדק בקהל רב', דהנה כתיב (שם פה יד) 'צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו', פירוש, מי שרוצה לשום פעמיו לדרך האמת לילך בדרכי ה' צריך לעשות צדקה, וצדקתו מועלת לעוור על ידי זה צדקה העליונה כדאינא (ספרי עקב מט) הדבק במדותיו מה הוא רחום וכו' מה הוא חנון וכו', והיינו על ידי שמחזיק במדה זו הוא מעורר את המדה ההוא בעולם העליון, כי הכל תלוי בהתערותא דלתתא, ועל ידי שהוא נותן צדקה למטה גורם שהקב"ה נותן צדקה לכל ישראל.

וזהו 'צדק צדק תרדוף' (דברים טו ז), פירוש, כשאתה נותן צדקה תהא כוונתך שצדק זה ירדוף הצדק העליון לעוררו. והנה הצדקה הזאת שאדם נותן אינו אלא כגומל חסד לפי שעה, כי בודאי בלתי אפשרי להעשיר אותו שנותן, אבל צדקה שהקב"ה נותן הוא מעשרת לו לזרעו. וזהו 'וחסד ה' מעולם ועד עולם על יראיו' (תהלים קג יז), כלומר בשביל יראיו הנותנים צדקה הם מעוררים חסדים על כל העולמות, כי כל העולמות עליונים צריכים לחסדים, וצדקתו לבני בניו, כנ"ל שהצדקה של השם יתברך ברוך הוא הוא לבני בניו, וזהו 'בשרתי צדק בקהל רב', פירוש על ידי צדקה שלי אני מבשר צדקה בקהל רב, שאני מעורר שהקב"ה יתן צדקה לכל ישראל.

כשהיה הרה"ק רבי חיים מטשערנוביץ זיע"א, בעל 'באר מים חיים', מלמד דרדקי בימי חרפו, למד עם התינוקות של בית רבן בפרשת ראה חומש ופירש"י.

וכשהגיע לפרש הפסוק 'נתון נתון לו', ופירש רש"י: 'נתון נתון', אפילו מאה פעמים, קלט אחד מהתלמידים את הדברים במוחו, ורצה לנסות את הרה"ק במצוה הזאת. כשהגיע זמן תשלום שכר הלימוד, שלח אבי הילד עם בנו את כסף שכר הלימוד בסך זהוב אחד, והלך הילד ופרט הזהוב למאה פרוטות, ונתנו לה'באר מים חיים'. הרבי לקח את הכסף ונתנו בכר המיטה שנמצא בחדר הלימוד. ושוב הלך התלמיד והזמין עני אחד שיבקש צדקה מאת הרה"ק ה'באר מים חיים' ובא העני וביקש נדבה, וכמנהגו קם הרה"ק בזריזות ונתן לעני פרוטה, ושוב בא העני לבקש נדבה ושוב חזר הרה"ק ונתן הפרוטה לעני, וחזר חלילה, העני מבקש עוד ועוד, וכל פעם קם הרה"ק בסבלנות גדולה להביא לו הצדקה, פרוטה אחר פרוטה עד מאה פעמים, ומכל שכר הלימוד לא נשאר בידי ה'באר מים חיים' מאומה לצורך פרנסת ביתו.

כשראה התלמיד את גודל צדקת רבו, מיד ביקש ממנו מחילה. נענה הרה"ק ואמר לו שמאז שהיה נער, מיד כשלמד הרש"י, גמר בלבו לקיים הדברים בכל מסירות נפש כל ימיו.

(מאוצרותיו ושיחותיו של הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

ומקור הדברים הוא בדברי הגמרא במסכת בבא בתרא (ט:): 'אמר רבי יצחק, מאי דכתיב (משלי כא כא) 'רודף צדקה וחסד ימצא חיים צדקה וכבוד', משום דרודף צדקה ימצא צדקה, אלא לומר לך: כל הרודף אחר צדקה - הקדוש ברוך הוא ממציא לו מעות ועושה בהן צדקה.

וכפי שביאר המהר"ל מפראג זיע"א בספר 'נתיבות עולם' (נתיב הצדקה, פ"א): 'הדבר הזה יש לך להבין כי מיוחד הצדקה בדבר זה, כי הצדקה שהוא משפיע לאחרים, כל אשר נכנס במדה זאת השי"ת מסייע אליו מלמעלה, ובמה מסייע אליו הקב"ה בממון שיוכל להשפיע, וזה כי המשפיע דומה למעין, כי כאשר המעין משלח מימיו למרחקים כן המשפיע לאחרים, לכך השי"ת אשר הוא מקור המשפיע אל הכל משפיע אליו כדי שיוכל להשפיע, כמו שהמעין כאשר מימיו מתפשטין לחוץ, הנה המקור משפיע אליו עוד מים שלא יחסר, וכל שמסוף לקהל המעין לחוץ המקור יותר נותן לו, ואם אין המעין משפיע לחוץ אין המקור נותן לו. ודבר זה בחינה גדולה מאוד, שכל אשר מוסיף לעשות צדקה השי"ת משפיע לו לעשות צדקה, כמו שנראה מן המעין אשר משפיע מימיו לחוץ אז המקור משפיע לו.

משל נוסף על שכר הצדקה הביא הרה"ק מאפטא זיע"א בספרו 'אוהב ישראל' (ליקוטי תנ"ך): 'זרעו לכם לצדקה' (הושע י יב). הנה הצדקה נמשל לזריעה ממש, דכמו שאנו רואין דרך בני אדם כשרוצים לזרוע לוקחים תבואה ומטמינים אותה בארץ עד שנקרבה וחוזרין וצומחין למעלה, וכשנגמר גידולה קוצרין אותה ומוציאין אז כמה וכמה פעמים כמו שהוציאו בהזריעה. ומי הוא הפתי יסור הנה ויאמר בלבו מה לי לצרה הזאת להפסיד תבואתי שהוא כבר בעין ולאבדה בידים להצניעה בארץ שתהא נרקבת ולהיות עיני מייחלות ומצפות שתצמח ומי יודע אם תצחל ולא יגיע לה איזה הפסד חס ושלום, ובודאי מי שהוא אומר זה הוא חסר תבונה ואינו מאמין בה' יתברך, שהגם שלעניי בשר ודם נראה שהוא הפסד וכליון להתבואה עם כל זה יבטח בה' יתברך שישלח ברכה והצלחה במעשה ידי ויעלה מכל גרעין וגרעין כמה וכמה גרעינים.

כמו כן בענין צדקה. יש איש אשר ירע לבבו באחיו האביון ומתיירא לפתוח את ידו וליתן צדקה כי היאך יחסר ממנו בחסרון לא יוכל להמנות, ואינו מאמין שה' יתברך ימלא חסרונו ואדרבא יוסיף לו שפע וברכה על דרך מלח ממון חסר (כתובות סו:). אך מי שיש לו איזה שכל ומדע אז הוא מאמין בה' יתברך בכל לבבו באמת כמו בזריעה. בוא וראה דבזריעה נותנת הארץ פריה בשפע רב ומעשרת את בעליה, ובאמת הארץ לית לה מגרמה כלום, אך היא מקבלת משמים בבחינת צדקה, דשמים וארץ הם בבחינת דבר ונוקבא. כמו כן האדם משפיע ממנו לעניים ואביונים וסובר דמשלו הוא נותן להם ושוכח מאין בא לו השפע והעשירות. כי גם זהו מתת אלהים אשר נתן לו עושר ונכסים גם כן בתורת צדקה ולא על פי מעשיו.

וכתב רבינו הטור (י"ד סימן רמז): 'כי הדבר בדוק ומנוסה כי בשביל הצדקה שנותן לא יחסר לו אלא אדרבה תוסיף לו עושר וכבוד, כדכתיב (דברי הימים

מתיבתא אור החיים

ואולי שסובר רמב"ם דלמאי דמסיק בגמרא גמרא גמירי
לה כ"ד עופות טמאים הוו וכו', משמע דליכא אלא נשר
ולא מין אחר, ואפילו מין נשר אחר ליכא, דהא מדקא
ממני תנא ד' מינים הרמזים בלמיניהו דאמר קרא, ואי
תסימא דאיכא מין נשר אחר הו"ל למימר כ"ה, ופשט
הסוגיא מדקא דמפרש מעורבו לכו' ולגמר מפרש
ועוגיה, ומשני א"כ נשר דאמר רחמנא למה לי, ממה
דלא משני גמירי כ"ד עופות טמאים הוו כדקאמר
בסבסמוך משמע דהגם דגמירי כ"ד עופות הוו וכו' אע"פ
וכן עכ"פ גמירנן מחד לדומי, ומאי דגמירי דכ"ד עופות
הוו פירוש כדמסיים בה הש"ס, וד' סימני טהרה הדרי
בכולהו דהיינו הקבלה באה על העופות הטמאים שיש
בהם סימני טהרה, ובהכרח לומר חוץ מנשר דהא ליכא
ביה סימן טהרה לו עיקר, ולוא אלא הקבלה למין נשר
לומר שאין מאותו המין אלא נשר, ודן אני במקומי מה
נשר או כדברי התוס' דאיכא מינים אחרים וכמו שפי'
בד"ה מה נשר, או כדברי רש"י דכל מין דאיכא עופות
דלית ביה אפי' סימן אחד נשר איקרי, ומוכיחים הדברים
דאסי למילל שום עוף בלא בדיקת סימן אחד אפי' יכיר
הלמינים ושמותיהם. ועיין במה שכתוב בסמוך (סק"ג)
בס"ד. עכ"ל.

ורומב"ם ז"ל בפ"א מהלכות מאכלות אסורות (הט"ו) כתב וז"ל: כל מי שבקי במינים אלו ובשמותיהן, הרי זה אוכל כל עוף שאינו מהם ואינו צריך בדיקה. וקשה לי לדבריו ז"ל דסתם האי דינא בלשון זה משמע דמצי לאכול אפילו אין בו סימן אחד של טהרה, ממ"נ מאי קסבר רמב"ם במאי דקאמר תנא מה נשר אף כל, אם סובר אף כל עוף הגם שאינו נשר ודקעת התוספות, אי"כ לא מצינן לאכול בלא סימן אחד הגם שמכיר כל הכ"ד ונשר עמהם. ואם נסבר כדפי' דקעת רש"י דמאי דמרבנה תנא ג"כ מין נשר, הרי בחכרת אותה לומר [מרבנה הרבה מינים שאינם נאסרים ממשמעות נשר שאמרה התורה שבשביעלם בא

ורבינו בספרו פרי תואר על י"ד (סי' פב ס"ק א) הביא השיטות בזה, ואף שמיישב דעת הרמב"ם נראה מדבריו שהוא נוקט שיש עוד מינים לכל המינים כמו שכתב כאן. וז"ל שם: גרסינן בש"ם בחולין דף ס"א (ע"א) וז"ל: תניא נשר, מה נשר מיוחד שאין לו אצבע יתירה חופק, ואין

ורבינו בספרו פרי תואר על י"ד (סי' פב ס"ק א) הביא השיטות בזה, ואף שמיישב דעת הרמב"ם נראה מדבריו שהוא נוקט שיש עוד מינים לכל המינים כמו שכתב כאן. וז"ל שם: גרסינן בש"ם בחולין דף ס"א (ע"א) וז"ל: תניא נשר, מה נשר מיוחד שאין לו אצבע יתירה חופק, ואין

**גם אתם זכיתם לישועה
בזכות רבנו האור החיים הקדוש?**

כתבו לנו
למייל המערכת m028039999@gmail.com
או לפקס 02-5385689
או ב'נדרים פלוס' - באר ישראל

אור הישועות
מכתבי הלומדים

סגולת הלימוד בתורת ה"אור החיים" הקדוש

כב' מערכת "אור הישועות"
ברצוני לשתף אתכם בסיפור אישי שכולו הודאה והשגחה פרטית. לפני מספר שנים רכשתי את הסדרה המבוארת של פירוש "אור החיים" הקדוש על התורה (בהוצאת עוז והדר), אך למרות הרצון - לא זכיתי להתמיד בלימודו.
והנה, בקיץ האחרון עמדתי במבחן חשוב הקשור לפרנסתי - ונכשלתי. ליבי נשבר. זמן קצר לאחר מכן נתקלתי בגיליונכם, ובו ציינתם את סגולת הלימוד בתורת רבנו הקדוש כסגולה לישועה והצלחה. הדברים נפלו על ליבי כטל תחייה. באמונה שלמה קיבלתי על עצמי ללמוד ברצף את פירוש "אור החיים" הקדוש על חומש בראשית, מפרשת בראשית ועד ויחי.
ב"ה, התמדתי בלימוד מדי יום. ולאחר זמן ניגשתי שוב למבחן - והפעם עברתי אותו בהצלחה מרובה. יתרה מזו - נפתחו בפניי כמה וכמה הצעות עבודה מפתיעות וטובות, והכול בזכות הזכות לעסוק בתורתו של הצדיק.
מאז, בכל שבת איני מוותר על לימוד מפרשת השבוע בפירושו של רבנו - וזה עבורי עונג שבת אמיתי.
יישר כוחכם על הפצת תורתו ועל ההנגשה הברורה והנעימה. תזכו להגדיל תורה ולהאדירה.

בברכה ובהכרת תודה,
ש' כהן, מודיעין

מחוברים לחיים
לשמיעת שיעורים ודרשות
חייגו: 03-617-1077

